

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

22 päivänä tammikuuta 2015*

Ennakkoratkaisupyyntö — Immateriaalioikeus — Tekijänoikeus ja lähioikeudet — Direktiivi 2001/29/EY — 4 artikla — Levitysoikeus — Sammumissääntö — Kohteen käsite — Tekijänoikeudella suojatun teoksen kuvan siirtäminen paperijulisteesta canvas-kankaalle — Alustan korvaaminen toisella — Vaikutus sammumiseen

Asiassa C-419/13,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Hoge Raad der Nederlanden (Alankomaat) on esittänyt 12.7.2013 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 24.7.2013, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Art & Allposters International BV

vastaan

Stichting Pictoright,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja L. Bay Larsen, varapresidentti K. Lenaerts, joka hoitaa neljännen jaoston tuomarin tehtäviä, sekä tuomarit K. Jürimäe (esittelevä tuomari), M. Safjan ja A. Prechal,

julkisasiamies: P. Cruz Villalón,

kirjaaja: hallintovirkamies C. Strömholm,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 22.5.2014 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Art & Allposters International BV, edustajinaan advocaat T. Cohen Jehoram ja advocaat P. N. A. M. Claassen,
- Stichting Pictoright, edustajinaan advocaat M. van Heezik, advocaat A. M. van Aerde ja advocaat E. J. Hengeveld,
- Ranskan hallitus, asiamiehinnään D. Colas ja F.-X. Bréchet,
- Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään V. Kaye, avustajanaan barrister N. Saunders,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

— Euroopan komissio, asiamiehinään J. Samnadda ja F. Wilman,
kuultuaan julkisasiamiehen 11.9.2014 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/29/EY (EYVL L 167, s. 10) 4 artiklan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat yhtäältä Art & Allposters International BV (jäljempänä Allposters) ja toisaalta Stichting Pictoright (jäljempänä Pictoright) ja joka koskee sitä, että Allposters on mahdollisesti loukannut Pictorightin hyödyntämiä tekijänoikeuksia siirtämällä paperijulisteissa olevia tekijänoikeudella suojattujen teosten kuvia canvas-kankaalle ja myymällä kyseisiä kuvia mainitulla uudella alustalla.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Kansainvälinen oikeus

WIPO:n tekijänoikeussopimus

- 3 Maailman henkisen omaisuuden järjestö (WIPO) hyväksyi Genevessä 20.12.1996 WIPO:n tekijänoikeussopimuksen (jäljempänä WIPO:n tekijänoikeussopimus). Tämä sopimus hyväksyttiin Euroopan yhteisön puolesta 16.3.2000 tehdyllä neuvoston päätöksellä 2000/278/EY (EYVL L 89, s. 6).
- 4 WIPO:n tekijänoikeussopimuksen 1 artiklan 4 kappaleessa määrätään, että sopimuspuolten on noudatettava Bernissä 9.9.1886 allekirjoitetun kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamista koskevan yleissopimuksen (Pariisin sopimuskirja 24.7.1971), sellaisena kuin se on muutettuna 28.9.1979 (jäljempänä Bernin yleissopimus), 1–21 artiklaa.
- 5 WIPO:n tekijänoikeussopimuksen 6 artiklassa, jonka otsikko on ”Levitysoikeus”, määrätään seuraavaa:

”1. Kirjallisten ja taiteellisten teosten tekijöillä on yksinoikeus sallia alkuperäisten teostensa ja niiden kopioiden saattaminen yleisön saataville myymällä tai luovuttamalla omistusoikeus muulla tavoin.

2. Mikään tässä sopimuksessa ei vaikuta sopimuspuolten vapautteen päättää mahdollisista edellytyksistä, joiden vallitessa 1 kappaleessa mainittu oikeus raukeaa, kun alkuperäinen teos tai sen kopio tekijän luvalla ensimmäisen kerran myydään tai sen omistusoikeus luovutetaan muulla tavoin.”

Bernin yleissopimus

- 6 Bernin yleissopimuksen 12 artiklan otsikko on ”Oikeus muuntelemiseen, sovittamiseen ja muuhun muuttamiseen”, ja kyseisessä artiklassa määrätään seuraavaa:

”Kirjallisten tai taiteellisten teosten tekijöillä on yksinoikeus sallia teostensa muunteleminen, sovittaminen ja muu muuttaminen.”

Unionin oikeus

7 Direktiivin 2001/29 johdanto-osan 9, 10, 28 ja 31 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(9) Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien yhdenmukaistamisen on perustuttava suojan korkeaan tasoon, koska nämä oikeudet ovat ratkaisevan tärkeitä henkisen luomistyön kannalta. – –

(10) Voidakseen jatkaa luovaa ja taiteellista työtään tekijöiden tai esittävien taiteilijoiden on saatava asianmukainen korvaus teostensa käyttämisestä – –

– –

(28) Tämän direktiivin mukaiseen tekijänoikeuden suojaan sisältyy yksinoikeus valvoa aineelliseen tuotteeseen sisällytetyn teoksen levitystä. Yhteisössä tapahtuva teoksen alkuperäiskappaleen tai sen jäljennösten ensimmäinen myynti, jonka oikeudenhaltija itse suorittaa tai joka suoritetaan hänen suostumuksellaan, johtaa sen oikeuden sammumiseen, joka mahdollistaa yhteisössä tapahtuvan kohteen jälleenmyyntivalvonnan. Tämän oikeuden ei olisi sammuttava teoksen alkuperäiskappaleen tai sen jäljennösten yhteisön ulkopuolella tapahtuneen myynnin vuoksi, jonka oikeudenhaltija itse suorittaa tai joka suoritetaan hänen suostumuksellaan. – –

– –

(31) Eri oikeudenhaltijaryhmien välisten samoin kuin eri oikeudenhaltijaryhmien ja suojatun aineiston käyttäjien välisten oikeuksien ja etujen oikeudenmukainen tasapaino on turvattava. Jäsenvaltioissa säädettyjä nykyisiä poikkeuksia ja rajoituksia näihin oikeuksiin on arvioitava uudelleen uuden sähköisen ympäristön kannalta. Tiettyjä yksinoikeustoimia koskevien poikkeusten ja rajoitusten nykyisillä eroilla on välitön kielteinen vaikutus sisämarkkinoiden toimintaan tekijänoikeuden ja lähioikeuksien alalla. Nämä erot saattavat tulla näkyvämmiksi rajojen ylitse tapahtuvan teosten hyödyntämisen ja rajat ylittävien toimien edelleen lisääntyessä. Sisämarkkinoiden asianmukaisen toiminnan varmistamiseksi nämä poikkeukset ja rajoitukset olisi määriteltävä yhdenmukaisemmin. Yhdenmukaistamisen asteen olisi perustuttava vaikutukseen, joka poikkeuksilla ja rajoituksilla on sisämarkkinoiden moitteettomaan toimintaan.”

8 Direktiivin 2 artikla, jonka otsikkona on ”Kappaleen valmistamista koskeva oikeus”, kuuluu seuraavasti:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä, että yksinoikeus sallia tai kieltää suoraan tai välillisesti, tilapäisesti tai pysyvästi, millä keinoilla ja missä muodossa tahansa kokonaan tai osittain tapahtuva kappaleen valmistaminen on:

a) tekijöillä teostensa osalta;

– –”

9 Kyseisen direktiivin 4 artiklassa, jonka otsikko on ”Levitysoikeus”, säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on säädettävä, että tekijöillä on yksinoikeus sallia tai kieltää teostensa alkuperäiskappaleiden ja niiden kopioiden levitys yleisölle missä muodossa tahansa myymällä tai muutoin.

2. Levitysoikeus ei sammu yhteisössä teoksen alkuperäiskappaleen tai sen kopioiden osalta, paitsi kun on kyseessä yhteisössä tapahtuva kohteen ensimmäinen myynti tai muu omistusoikeuden siirto, jonka oikeudenhaltija suorittaa itse tai joka suoritetaan hänen suostumuksellaan.”

Alankomaiden oikeus

- 10 Direktiivin 2001/29 4 artiklan 1 kohta on saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä 23.9.1912 annetun tekijänoikeuslain (Auteurswet, jäljempänä tekijänoikeuslaki) 1 §:llä ja 12 §:n 1 momentin 1 kohdalla.
- 11 Kyseisen lain 1 §:ssä säädetään seuraavaa:
- ”Tekijänoikeus on, laissa säädetyn rajoituksen, kirjallisen, tieteellisen tai taiteellisen teoksen tekijän tai tämän oikeudenomistajien yksinoikeus julkistaa teos ja valmistaa siitä kappaleita.”
- 12 Saman lain 12 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:
- ”Kirjallisen, tieteellisen tai taiteellisen teoksen julkistamisella tarkoitetaan muun muassa
- 1° teoksen kappaleen julkistamista kokonaan tai osaksi – –”
- 13 Tekijänoikeuslain 12b §:n tarkoituksena on saattaa direktiivin 2001/29 4 artiklan 2 kohta osaksi kansallista oikeutta, ja kyseisessä pykälässä säädetään seuraavaa:
- ”Jos tekijä tai tämän oikeudenhaltija tai joku muu näiden suostumuksella laskee kirjallisen, tieteellisen tai taiteellisen teoksen kappaleen ensimmäisen kerran liikkeelle omistusoikeuden siirrolla Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai Euroopan talousalueesta [ETA] tehdyn sopimuksen sopimusvaltiossa, edellä mainitun kappaleen liikkeelle laskeminen toisessa muodossa, lukuun ottamatta vuokraamista tai lainaamista, ei ole tekijänoikeuden loukkaus.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 14 Pictoright on tekijänoikeusjärjestö, joka valvoo siihen liittyneiden tekijänoikeuksien haltijoiden etuja. Se valvoo ulkomaalaisten sisarjärjestöjen kanssa tekemiensä sopimusten perusteella myös ulkomaalaisten taiteilijoiden ja niiden oikeudensaajien etuja Alankomaissa. Pictorightilla on oikeus hyödyntää tekijänoikeuksia oikeudenomistajien nimissä, esimerkiksi antamalla käyttö lupia ja toimimalla loukkauksia vastaan.
- 15 Allposters tarjoaa verkkosivustoillaan julisteita ja muita jäljennöksiä kuuluisien maalareiden teoksista, joita Pictorightin hyödyntämät tekijänoikeudet koskevat. Allposters tarjoaa asiakkailleen muun muassa taidejäljennöksiä julisteina, kehystettyinä julisteina, puulle painettuina julisteina tai canvas-tauluina. Viimeksi mainitun tuotteen valmistaminen tapahtuu siten, että paperijulisteeseen päälle asetetaan ensiksi muovikalvo (laminointi). Seuraavaksi paperilla oleva kuva siirretään kemiallisella prosessilla canvas-kankaalle. Lopuksi canvas-kangas kiinnitetään puukehykseen. Kyseisen toimenpiteen jälkeen teoksen kuva on kadonnut paperialustasta. Allposters kutsuu tätä prosessia ja sillä saatua tulosta ”canvas-siirtokuvaksi”.
- 16 Pictoright vastusti canvas-kankaalle siirrettyjen tekijänoikeuksilla suojattujen teosten jäljennösten myyntiä ilman asiakkaidensa, eli kyseisten tekijänoikeuksien haltijoiden, suostumusta, ja se vaati Allpostersia lopettamaan kyseisen toiminnan oikeustoimien uhalla.
- 17 Koska Allposters ei suostunut kyseiseen vaatimukseen, Pictoright haastoi sen Rechtbank Roermondiin (Roermondin alioikeus), jossa se vaati, että oikeudenomistajien tekijänoikeuksien tai moraalisten oikeuksien suoran tai välillisen loukkaamisen oli loputtava.

- 18 Rechtbank Roermond hylkäsi kanteen 22.9.2010 antamallaan tuomiolla. Pictoright valitti kyseisestä tuomiosta Gerechtshof te 's-Hertogenboschiin (Hertogenboschin muutoksenhakutuomioistuin), joka 3.1.2012 antamallaan tuomiolla kumosi ensiksi mainitun tuomion ja hyväksyi Pictorightin esittämät vaatimukset suureksi osaksi.
- 19 Viimeksi mainitun tuomioistuimen mukaan sellaisen julisteen tai canvas-tuotteen myynti, johon on painettu taiteellinen teos, on Alankomaiden lainsäädännössä tarkoitettua julkaisemista. Kyseisen tuomioistuimen mukaan Hoge Raad der Nederlandenin 19.1.1979 antamasta tuomiosta (NJ 1979/412, Poortvliet) ilmeni, että kyseessä on uusi tekijänoikeuslain 12 §:ssä tarkoitettu julkaiseminen, kun oikeudenhaltijan yleisön saataviin saattamaa kappaletta levitetään yleisölle muussa muodossa, minkä johdosta se, joka pitää kaupan tällaista yleisölle levitetyn alkuperäisen kappaleen uutta muotoa, saa uusia hyödyntämismahdollisuuksia (jäljempänä Poortvliet-oikeuskäytäntö). Gerechtshof te 's-Hertogenbosch totesi ensiksi, että paperijulistetta, jota pidetään kaupan tekijänoikeuden haltijan suostumuksella, on muutettu laajamittaisesti, minkä seurauksena Allposters saa uusia hyödyntämismahdollisuuksia, koska kyseisen muutoksen ansiosta se voi noudattaa korkeampaa hinnoittelua ja tavoitella muuta kohderyhmää, minkä jälkeen se katsoi, että canvas-siirtokuvien kaupan pitäminen merkitsi kansallisen oikeuden mukaan kiellettyä julkaisemista. Kyseinen tuomioistuin hylkäsi näin ollen Allpostersin väitteen, joka koski levitysoikeuden sammumista.
- 20 Allposters teki ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen kassaatiovalituksen. Se riitauttaa muun muassa Poortvliet-oikeuskäytännön relevanssin ja sammumisen ja julkaisemisen käsitteiden – jotka Allpostersin mukaan on yhdenmukaistettu unionissa – tulkinna. Allposters katsoo, että kyse on direktiivin 2001/29 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua levitysoikeuden sammumisesta silloin, kun aineelliseen esineeseen sisältyvä teos levitetään siten, että oikeudenhaltija itse tai joku muu tämän suostumuksella saattaa sen markkinoille. Kappaleen mahdollisella myöhemmällä muutoksella ei Allpostersin mukaan ole vaikutusta levitysoikeuden sammumiseen. Pictoright sitä vastoin väittää, että koska muuttamista koskevaa oikeutta ei ole yhdenmukaistettu unionin tekijänoikeudessa, Poortvliet-oikeuskäytäntö on yhä pätevää tai ainakin unionin oikeuden mukaista.
- 21 Hoge Raad der Nederlanden on näin ollen päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Säännelläänkö [direktiivin 2001/29] 4 artiklalla kysymystä siitä, voidaanko tekijänoikeuksien haltijan levitysoikeutta käyttää tekijänoikeudella suojatun teoksen sellaisen kappaleen osalta, jonka oikeudenhaltija tai joku muu hänen suostumuksellaan on myynyt ja luovuttanut ETA:ssa, jos tällaista kappaletta muunnellaan myöhemmin muodoltaan ja levitetään yleisölle uudelleen siinä muodossa?
- 2) a) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko vastattaessa kysymykseen siitä, estetäänkö tai katkaistaanko [direktiivin 2001/29] 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu sammuminen, merkitystä sillä olosuhteella, että kyseessä on ensimmäisessä kysymyksessä tarkoitettu muuttaminen?
- b) Jos toisen kysymyksen a kohtaan vastataan myöntävästi, mitä arviointiperusteita on asetettava, jotta voidaan puhua sellaisesta teoskappaleen muotoa koskevasta muutoksesta, joka estää tai katkaisee [direktiivin 2001/29] 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua sammumista?
- c) Jättävätkö kyseiset arviointiperusteet tilaa Alankomaiden kansallisessa oikeudessa kehitetyille arviointiperusteille, joiden mukaan sammumisesta ei ole enää kyse yksinomaan sillä perusteella, että jälleenmyyjä on antanut teoskappaleelle muun muodon ja levittää niitä siinä muodossa yleisölle (Hoge Raad, asia NJ 1979/412, Poortvliet, tuomio 19.1.1979)?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

- 22 Unionin tuomioistuimen toimivalta SEUT 267 artiklassa määrättyssä menettelyssä rajoittuu ainoastaan unionin oikeuden säännösten ja määräysten tutkimiseen, eikä unionin tuomioistuimen tehtävänä ole lausua siitä, onko kansallinen oikeus – jäsenvaltioiden oikeuskäytäntö mukaan lukien – yhteensopivaa unionin oikeuden kanssa (ks. vastaavasti tuomio Triveneta Zucchini ym. v. komissio, C-347/87, EU:C:1990:129, 16 kohta ja tuomio Schwarz, C-321/07, EU:C:2009:104, 48 kohta).
- 23 Esitetyt kysymykset – joita on aiheellista tarkastella yhdessä – on siis ymmärrettävä siten, että kansallinen tuomioistuin pyrkii niillä selvittämään, sovelletaanko direktiivin 2001/29 4 artiklan 2 kohdassa säädettyä levitysoikeuden sammumista koskevaa sääntöä tilanteessa, jossa tekijänoikeudella suojatun teoksen kappaleita on sen jälkeen, kun sitä on tekijänoikeuden haltijan suostumuksella pidetty kaupan unionissa, muunneltu muuttamalla sen alustaa, kuten siirtämällä paperijulisteesta oleva teoskappale canvas-kankaalle, minkä jälkeen se on saatettu uudelleen markkinoille uudessa muodossaan.
- 24 Aluksi on huomautettava, että Pictoright katsoo, että koska julisteita on huomattavasti muunneltu sen menettelyn kuluessa, jossa suojattujen teosten kappaleita on siirretty canvas-kankaalle, kyseiset kankaat ovat mainittujen teosten muunnelmia, joihin levitysoikeutta ei sovelleta. Pictoright väittää, ettei tekijänoikeudellista muuntelu-oikeutta ole yhdenmukaistettu unionin oikeudessa vaan että sitä säännellään Bernin yleissopimuksen 12 artiklalla.
- 25 Näin ollen on aiheellista tarkistaa, kuuluuko pääasiassa kyseessä oleva tilanne direktiivin 2001/29 soveltamisalaan.
- 26 Muuntelu-oikeuden osalta on toki niin, että Bernin yleissopimuksen 12 artiklassa annetaan kirjallisten tai taiteellisten teosten tekijöille yksinoikeus sallia teostensa muunteleminen, sovittaminen ja muu muuttaminen ja ettei mainitussa direktiivissä ole vastaavaa säännöstä.
- 27 Ilman, että olisi tarpeen tulkita mainitussa 12 artiklassa olevaa muuntelemisen käsitettä, on kuitenkin riittävää todeta, että sekä paperijuliste että canvas-siirtokuva sisältävät kuvan tekijänoikeudella suojatusta taiteellisesta teoksesta ja että ne kuuluvat näin ollen direktiivin 2001/29 4 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan suojatusta teoksesta tehtyinä kopioina, joita pidetään kaupan unionissa. Kyseisessä säännöksessä säädetään tekijöiden yksinoikeudesta sallia tai kieltää teostensa alkuperäiskappaleiden ja niiden kopioiden levitys yleisölle missä muodossa tahansa myymällä tai muutoin.
- 28 Pääasiassa kyseessä oleva tilanne kuuluu siis direktiivin 2001/29 4 artiklan soveltamisalaan.
- 29 Sammumissäännön soveltamisedellytysten osalta kyseisen direktiivin 4 artiklan 2 kohdasta ilmenee, että teoksen alkuperäiskappaleita tai sen kopioita koskeva levitysoikeus sammuu vasta, kun on kyseessä unionissa tapahtuva kohteen ensimmäinen myynti tai muu omistusoikeuden siirto, jonka oikeudenhaltija suorittaa itse tai joka suoritetaan hänen suostumuksellaan.
- 30 Lisäksi on todettava, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan mainitussa 4 artiklan 2 kohdassa ei anneta jäsenvaltioille valtuuksia säätää muunlaisesta levitysoikeuden sammumisesta koskevasta säännöstä kuin siitä, josta kyseisessä säännöksessä säädetään, koska – kuten direktiivin 2001/29 31 perustelukappaleesta ilmenee – levitysoikeuden sammumisesta koskevien kansallisten lainsäädäntöjen erot voivat vaikuttaa suoraan sisämarkkinoiden moitteettomaan toimintaan (ks. vastaavasti tuomio Laserdisken, C-479/04, EU:C:2006:549, 24 ja 56 kohta).

- 31 Unionin tuomioistuin on kyseisen 4 artiklan 2 kohdan sanamuotoon tukeutuen katsonut, että levitysoikeuden sammumiseksi kahden edellytyksen on täyttyvä, eli yhtäältä oikeudenhaltijan tai jonkun muun hänen suostumuksellaan on täytynyt saattaa alkuperäisteos tai sen kopioita markkinoille ja toisaalta tämän markkinoille saattamisen on täytynyt tapahtua unionissa (ks. tuomio Laserdisken, EU:C:2006:549, 21 kohta).
- 32 Pääasiassa on kiistatonta, että julisteita, joissa on jäljennöksiä kuuluisien maalareiden teoksista, joita Pictorightin edustamien oikeudenhaltijoiden oikeudet koskevat, on saatettu markkinoille Euroopan talousalueessa mainittujen oikeudenhaltijoiden suostumuksella.
- 33 Asianosaiset ovat kuitenkin erimielisiä yhtäältä siitä, kattaako levitysoikeuden sammuminen sellaisen aineellisen esineen, johon teos tai sen kopio on sisällytetty, vai tekijän henkisen luomistyön, ja toisaalta siitä, onko alustan muuntelemisella – kuten sillä, jonka Allposters on toteuttanut – vaikutusta levitystä koskevan yksinoikeuden sammumiseen.
- 34 Siltä osin kuin on ensinnäkin kyse levitysoikeuden kohteesta, direktiivin 2001/29 4 artiklan 2 kohdassa viitataan ”kohteen” ensimmäiseen myyntiin tai ensimmäiseen muuhun omistusoikeuden siirtoon.
- 35 Lisäksi kyseisen direktiivin 28 perustelukappaleessa todetaan, että ”[mainitun] direktiivin mukaiseen tekijänoikeuden suojaan – sisältyy yksinoikeus valvoa aineelliseen tuotteeseen sisällytetyn teoksen levitystä”. Samassa perustelukappaleessa todetaan myös, että ”[unionissa] tapahtuva teoksen alkuperäiskappaleen tai sen jäljennösten ensimmäinen myynti, jonka oikeudenhaltija itse suorittaa tai joka suoritetaan hänen suostumuksellaan, johtaa sen oikeuden raukeamiseen, joka mahdollistaa [unionissa] tapahtuvan kohteen jälleenmyyntivalvonnan”.
- 36 Unionin tuomioistuimen vakiintuneesta oikeuskäytännöstä käy ilmi myös, että kirjallisia ja taiteellisia teoksia voidaan hyödyntää kaupallisesti joko esittämällä niitä julkisesti tai valmistamalla niistä kappaleita ja saattamalla niitä fyysisellä alustalla markkinoille (tuomio FDV, C-61/97, EU:C:1998:422, 14 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 37 Edeltävistä näkökohdista seuraa, että kun unionin lainsäätäjä käytti ilmaisuja ”aineellinen tuote” ja ”kohde”, se halusi antaa tekijöille oikeuden valvoa kunkin henkisen luomistyön sisältävän aineellisen esineen ensimmäistä saattamista markkinoille unionissa.
- 38 Kuten Euroopan komissio perustellusti toteaa, kyseistä päätelmää tukee kansainvälinen oikeus ja erityisesti WIPOn tekijänoikeussopimus, jonka valossa direktiiviä 2001/29 on mahdollisuuksien mukaan tulkittava (ks. vastaavasti tuomio Laserdisken, EU:C:2006:549, 39 ja 40 kohta; tuomio Peek & Cloppenburg, C-456/06, EU:C:2008:232, 30 ja 31 kohta; tuomio Football Association Premier League ym., C-403/08 ja C-429/08, EU:C:2011:631, 189 kohta ja tuomio Donner, C-5/11, EU:C:2012:370, 23 kohta).
- 39 Mainitun sopimuksen 6 artiklan 1 kappaleessa nimittäin määrätään, että kirjallisten ja taiteellisten teosten tekijöillä on yksinoikeus sallia alkuperäisten teostensa ja niiden kopioiden saattaminen yleisön saataville myymällä tai luovuttamalla omistusoikeus muulla tavoin. Tältä osin sopimuspuolet ovat täsmentäneet ilmaisun ”kopio”(ts. kappale) merkitystä kyseisen sopimuksen 6 ja 7 artiklaa koskevalla yhteisellä julkilausumalla, joka annettiin 20.12.1996 pidetyssä diplomaattikonferenssissa, jossa kyseinen sopimus tehtiin. Kyseisen julkilausuman mukaan ilmauksilla ”kopio” ja ”alkuperäinen teos ja kopio” tarkoitetaan näissä artikloissa määrättyjen levitysoikeuden ja vuokrausoikeuden asiayhteydessä ainoastaan alustalle tallennettuja teosten kappaleita, joita voidaan levittää aineellisina esineinä.
- 40 Näin ollen on todettava, että levitysoikeuden sammumista sovelletaan aineelliseen esineeseen, johon tekijänoikeudella suojattu teos tai sen kopio on sisällytetty, jos kyseinen kohde on saatettu markkinoille tekijänoikeuden haltijan suostumuksella.

- 41 Toiseksi on aiheellista tarkistaa, onko sillä, että sen kohteen, joka on saatettu markkinoille tekijänoikeuden haltijan suostumuksella, fyysistä alustaa on myöhemmin muunneltu, vaikutusta direktiivin 2001/29 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun levitysoikeuden sammumisen kannalta.
- 42 Muuntelu, josta pääasiassa on kyse, perustuu siihen, että canvas-kankaalle siirretään kuva paperijulisteesta olevasta taiteellisesta teoksesta käyttäen tämän tuomion 15 kohdassa kuvailtua menetelmää, joka johtaa paperialustan korvaamiseen kangasalustalla. Pääasian asianosaisten huomautuksista ilmenee, että kyseisen menetelmän avulla voidaan parantaa jäljennöksen kestävyyttä ja kuvanlaatua julisteeseen nähden ja saada aikaan tulos, joka on uskollisempi teoksen alkuperäiskappaleelle.
- 43 Tältä osin on aiheellista todeta, että – kuten Ranskan hallitus perustellusti huomauttaa – alustan korvaaminen siten, kuin se suoritetaan pääasiassa kyseessä olevassa asiassa, johtaa siihen, että luodaan uusi kohde, joka sisältää kuvan tekijänoikeudella suojatusta teoksesta, kun taas juliste sellaisenaan lakkaa olemasta. Suojatun teoskappaleen tällainen muuntelu, jonka tuloksena lopputulos on uskollisempi alkuperäisteokselle, saattaa tosiasiallisesti merkitä sitä, että kyse on direktiivin 2001/29 2 artiklan a alakohdassa tarkoitetusta uuden kappaleen valmistamisesta kyseisestä työstä, joka kuuluu tekijän yksinoikeuden piiriin ja edellyttää tekijän suostumusta.
- 44 Allposters väittää kuitenkin, ettei siirtoa kankaalle voida pitää kappaleen valmistamisena, koska suojatusta teoksesta tehtyjen kappaleiden määrä ei lisääntynyt sen takia, että siirrettyä kuvaa ei enää ole julisteessa. Allposters selittää, ettei mustetta, jolla teos on jäljennetty, muunnella ja ettei teokseen vaikuteta millään tavoin.
- 45 Tällaista perustelua ei voida hyväksyä. Se, että muste säilyy siirtotoimenpiteen aikana, ei nimittäin vaikuta toteamukseen siitä, että kuvan alusta vaihtuu. Merkityksellistä on se, onko muunneltu kohde kokonaisuutena tarkasteltuna itsessään aineellisesti se esine, joka on saatettu markkinoille tekijänoikeuden haltijan suostumuksella. Tästä ei ilmeisesti ole kyse pääasiassa.
- 46 Näin ollen tekijänoikeuden haltijan suostumus ei koske haltijan teoksen sisältävän kohteen levitystä, jos kyseistä kohdetta on sen ensimmäisen markkinoille saattamisen jälkeen muunneltu tavalla, joka merkitsee uuden kappaleen valmistamista kyseisestä teoksesta. Tällaisessa tapauksessa oikeus tällaisen kohteen levitykseen sammuu vasta sen jälkeen, kun kyseinen kohde on ensimmäisen kerran myyty tai sitä koskeva omistusoikeus ensimmäisen kerran siirretty tekijänoikeuden haltijan suostumuksella.
- 47 Tätä tulkintaa tukee direktiivin 2001/29 päätavoite, joka direktiivin yhdeksännen ja kymmenennen perustelukappaleen mukaisesti on suojan saattaminen korkealle tasolle muun muassa tekijöiden hyväksi, mikä mahdollistaa sen, että nämä saavat teostensa käytöstä asianmukaisen korvauksen (ks. tuomio SGAE, C-306/05, EU:C:2006:764, 36 kohta; tuomio Peek & Cloppenburg, EU:C:2008:232, 37 kohta ja tuomio Football Association Premier League ym., EU:C:2011:631, 186 kohta).
- 48 Pääasian asianosaisten unionin tuomioistuimessa esittämistä argumenteista ilmenee, etteivät tekijänoikeuksien haltijat ole ainakaan nimenomaisesti antaneet suostumustaan canvas-siirtokuvien levitykseen. Näin ollen levitysoikeuden sammumista koskevan säännön soveltaminen veisi kyseisiltä oikeudenhaltijoilta mahdollisuuden kieltää kyseisten kohteiden levitys tai, jos kyse on levityksestä, mahdollisuuden vaatia asianmukaista korvausta teostensa kaupallisesta hyödyntämisestä. Unionin tuomioistuin on tältä osin jo katsonut, että jotta tällainen korvaus olisi asianmukainen, sen on oltava sopivassa suhteessa suojatun kohteen hyödyntämisen taloudelliseen arvoon (ks. analogisesti tuomio Football Association Premier League ym., EU:C:2011:631, 107–109 kohta). Pääasian asianosaisten ovat yksimielisiä siitä, että canvas-siirtokuvien taloudellinen arvo on merkittävästi suurempi kuin julisteiden.

- 49 Esitettyihin kysymyksiin on edellä esitetyn perusteella vastattava, että direktiivin 2001/29 4 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että levitysoikeuden sammumista koskevaa sääntöä ei sovelleta tilanteessa, jossa tekijänoikeudella suojatun teoksen kappaletta on sen jälkeen, kun sitä on tekijänoikeuden haltijan suostumuksella pidetty kaupan unionissa, muunneltu muuttamalla sen alustaa, kuten siirtämällä paperijulisteessa oleva kappale canvas-kankaalle, minkä jälkeen se on saatettu uudelleen markkinoille uudessa muodossaan.

Oikeudenkäyntikulut

- 50 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 4 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että levitysoikeuden sammumista koskevaa sääntöä ei sovelleta tilanteessa, jossa tekijänoikeudella suojatun teoksen kappaletta on sen jälkeen, kun sitä on tekijänoikeuden haltijan suostumuksella pidetty kaupan unionissa, muunneltu muuttamalla sen alustaa, kuten siirtämällä paperijulisteessa oleva kappale canvas-kankaalle, minkä jälkeen se on saatettu uudelleen markkinoille uudessa muodossaan.

Allekirjoitukset